

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 284 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
Sattarov Farrux Nuridinovich	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
D. K. Ibadullayev	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
Isabekova Dilafruz Shermirzayevna	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
Юсупова Элеонора Фердинандовна	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
M. D. Boynazarova	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
Нормуратов Абдулла Саппарович	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
Normuratov Abdulla Sapparovich	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
Omonova Charos Baxodir qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
Abdumannan Maxammatov	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	<p>Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari 198 Salomov Abdurasul Axmadovich</p> <p>Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi 201 Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaeva Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev</p> <p>Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari..... 205 Sojida Safarova Saxadin qizi</p> <p>Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida..... 207 Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi</p> <p>Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish 210 Xoldorova Mashxura G'ulomovna</p> <p>Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов 214 Нурбаев Бахтиёр Шириневич</p> <p>Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari..... 217 To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna</p> <p>Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati 223 X. Xalilova, N. Niyazova</p> <p>Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response 227 Makhmudova Ugiyoy Bakhtiyorovna</p> <p>Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments 230 Turumova Marjona Bakhodirovna</p> <p>Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati 233 Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi</p> <p>Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari 236 Sultanov Xaytboy Eraliyevich</p> <p>Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari 241 Umarov Qobiljon</p> <p>Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari 245 Jannazarova Juldizxan Aliiyar qizi</p> <p>Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish 250 Allaberdiyeva Zebinisobegim Ismoiljon qizi</p> <p>Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek 253 Khaydarova Guzalkhon</p> <p>Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollor 256 Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna</p> <p>Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi 261 N. Nomozova, A. Muxamadiyev</p> <p>Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari..... 267 Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna</p> <p>Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli 272 Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi</p> <p>Algebra fanini o'rganishda talabning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari 277 Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi</p> <p>Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей 280 Бозорова Хулкар Одинакуловна</p>
-------------------------------------	--

TA'LIM JARAYONIDA VA TALABALARNING MANTIQUIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

X. Xalilova

TDIU "Xorijiy tillarni o'qitish" kafedrası dotsenti

ORCID: 0000-0002-6029-3592

N. Niyazova

TDIU "Xorijiy tillarni o'qitish" kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida talabalar va yoshlarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish, ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda texnologiyalarning o'rni hamda pedagogik ta'sir orqali o'quvchilarning fanlarni o'zlashtirishga bo'lgan qiziqishi va intilishlarini oshirish masalalari ilmiy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, pedagogik texnologiyalarning asosiy vazifalari, ularning tarkibiy qismlari, turlari hamda ular vositasida mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar murakkab jarayonlarni tushuntirish va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, ta'lim jarayoni, mantiqiy fikrlash, an'anaviy ta'lim, tasnifiy tavsif, an'anaviy texnologiya, loyihalashtirilgan ta'lim.

Abstract: Modern pedagogical technologies are examined in terms of their role in developing students' and young people's logical thinking and in ensuring the effective organization of the educational process. The importance of pedagogical influence in increasing learners' motivation and engagement in mastering academic subjects is highlighted. The main tasks, types, and structural components of pedagogical technologies are analyzed, along with their potential for enhancing logical thinking skills. Modern pedagogical technologies play a crucial role in explaining complex processes and fostering students' logical thinking in the educational process.

Key words: pedagogical technology, educational process, logical thinking, traditional education, classification description, traditional technology, designed education.

Аннотация: Рассматривается роль современных педагогических технологий в развитии логического мышления учащихся и молодежи, а также их значение в эффективной организации образовательного процесса. Освещены вопросы повышения интереса и мотивации обучающихся к освоению учебных дисциплин посредством педагогического воздействия. Проанализированы основные задачи, виды и структурные компоненты педагогических технологий, а также их возможности в развитии логического мышления. Современные педагогические технологии играют важную роль в объяснении сложных процессов и развитии логического мышления обучающихся.

Ключевые слова: педагогические технологии, образовательный процесс, логическое мышление, традиционное образование, классификационное описание, традиционные технологии, проектируемое обучение.

KIRISH

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgach, istiqbol yo'limizni, milliy g'oya va mafkuramizni aniq belgilash davr talabira aylandi. Bu maqsadga erishish uchun, avvalo, ta'lim va tarbiya maqsadlarimizni hamda ularni amalga oshirish dasturlarimizni belgilash zarur edi. Birinchi Prezidentimiz ma'naviy-mafkuraviy qadriyatlar, barkamol avlodni voyaga yetkazish bo'yicha bir qator asarlarida davlat siyosatining ustuvor masala ekanligini bir necha bor ta'kidlab o'tgan. Davlatimiz tomonidan qabul qilingan "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da ushbu maqsadlar keng yoritilgan. Zamonaviy pedagogikaning asosiy maqsadi esa yetuk, yuqori malakali, ma'naviyatli, ta'limli va mustaqil fikr yurita oluvchi, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 27-iyuldagi "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3151-sonli¹ qarorida oliy ta'limda kadrlar tayyorlash jarayoniga ko'proq e'tibor qaratish zarurligi va ilmiy izlanishlarni iqtisodiyot sohalarining real ehtiyojlaridan kelib chiqib amalga oshirish kerakligi ta'kidlangan.

Jamiyat taraqqiyoti va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri samarali innovatsion siyosatni amalga oshirish, ilmiy va texnik taraqqiyot natijalariga asoslangan yangi texnologiyalar, mehnatni tashkil etish va boshqarishning yangi shakllari hamda yirik ixtirolarni joriy qilishdir. Shu bilan birga, yosh avlodning ongini yuksaltirishda har bir pedagog o'qituvchining asosiy vazifalaridan biri yoshlarning dunyoqarashlarini hisobga olib, ularga to'g'ri yondashish va kasbga bo'lgan muhabbat, yurtga bo'lgan mehrni uyg'unlashtirishdir. Bu yoshlarning bilim va ko'nikmalarini yanada takomillashtirish, ularning faoliyatini to'g'ri yo'naltirish va ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan kasbiy tushunchalarni uyg'unlashtirish maqsadga muvofiqdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Pedagogik texnologiya tushunchasi ilmiy adabiyotlarda turlicha talqin qilinadi. Masalan, rus olimi V. P. Bepalko pedagogik texnologiyani "ta'lim jarayonini oldindan loyihalashtirilgan va natijaga kafolat beruvchi tizim" sifatida ta'riflaydi (Bepalko, 1989). Uning fikricha, har qanday ta'lim jarayoni aniq maqsad, mazmun va natijaga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

Shuningdek, M. V. Klarin pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga qaratilgan innovatsion usullar majmuasi sifatida qarab, ularning asosiy vazifasi o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdan iborat ekanligini ta'kidlaydi (Klarin, 1995). Uning ishlarida interaktiv metodlarning mantiqiy fikrlashni shakllantirishdagi ahamiyati alohida ko'rsatilgan.

Xorijiy tadqiqotchilardan J. Dyui ta'lim jarayonini faoliyat orqali o'rganish (learning by doing) asosida tashkil etish zarurligini ilgari surgan bo'lib, bu yondashuv talabalarning mantiqiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda muhim omil sifatida baholanadi (Dewey, 1938).

Shuningdek, L. S. Vygotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasi ta'lim jarayonida talabalarning intellektual salohiyatini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi (Vygotskiy, 1978).

O'zbekistonlik olimlardan N. Saidxonov va B. Qodirovlar ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali talabalarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish mumkinligini ta'kidlaydilar. Ular ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va multimedia vositalaridan foydalanish samaradorlikni oshirishini ilmiy asoslab berganlar (Saidxonov, 2016; Qodirov, 2018).

Zamonaviy tadqiqotlarda raqamli ta'lim muhiti, onlayn platformalar va simulyatsiya texnologiyalarining ta'lim samaradorligiga ta'siri ham keng yoritilgan. Masalan, R. Mayer multimedia o'qitish nazariyasida vizual va audio ma'lumotlarni birgalikda qo'llash talabalarning tushunish va mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshirishini isbotlagan (Mayer, 2009).

Yuqoridagi ilmiy qarashlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar nafaqat bilim berish, balki talabalarda mantiqiy, tanqidiy va ijodiy fikrlashni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bois, ta'lim jarayonida innovatsion va interaktiv metodlardan samarali foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini optimallashtirish va samaradorligini ta'minlash uchun ilmiy asoslangan tizim sifatida tatbiq etilishi kerak. Ta'lim jarayoni jamiyatdagi obyektiv jarayon bo'lib, rivojlanish xarakteriga ega. Tarbiyaning maqsadi esa rivojlanish jarayonida mustaqil hayot qurish qobiliyatiga ega shaxsni shakllantirishdir. Ko'rinib turibdiki, ta'limning muammosi faqat turli variantlarni tanlash bilan cheklanmaydi, balki bolaning rivojlanishi, faoliyatning subyektiv erkin munosabati bilan belgilanadi. Pedagogik ta'sir yoshlarni ijtimoiy qadriyatlarga to'g'ri munosabatga yo'naltiradi, o'qituvchi va bola o'rtasidagi o'zaro munosabat zamonaviy madaniyat va ta'lim maqsadlariga mos ravishda amalga oshirilishi kerak.

Shuning uchun pedagogik texnologiyaning tarkibiy qismlarini aniqlash uchun quyidagi bir qator savollarga javob berish zarur:

1. Pedagogik texnologiya qanday elementlardan iborat?
2. Ularning zaruriy va yetarli darajada mavjudligi nima?
3. Ular qanday munosabatda?
4. Har bir elementning umumiy va xususiy vazifalari nimalardan iborat?

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 27-iyuldagi "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3151-sonli qarori: <https://lex.uz/docs/-3286194>

Pedagogik texnologiyaning tarkibiy qismlarini tushuntirishda pedagog va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni ko'rib chiqish muhimdir. O'zaro munosabat bir-biriga ta'sir qilishdan ko'ra, ma'no va ahamiyatga ega. Suhbatdoshlar o'zaro aloqada bo'lishda ularni teng subyektlar sifatida qabul qilish kerak. Bu amalda "o'qituvchi–shogird" tizimida ko'p hollarda yetarlicha amalga oshirilmaydi. Pedagogik ta'sir qisqa muddatli muloqot yoki uzoq muddatli ta'sir sifatida amalga oshirilib, ta'lim maqsadiga muvofiq funksiyalarni ta'minlaydi. Pedagogik ta'sirni tahlil qilishda pedagog va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning dastlabki momenti sifatida ta'lim maqsadini nazarda tutish kerak. Pedagogik ta'sirning asosiy maqsadi yoshlarni o'z hayotidan xabardor subyekt pozitsiyasiga o'tkazishdir.

Pedagogik texnologiyaning mohiyati o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlar, tajribalar va ta'sirlarni ilmiy asosda shakllantiruvchi elementlar tizimi orqali ochib beriladi. Ushbu texnologiya o'qituvchining hayot bilan o'zaro munosabatlari orqali bolaga ta'sir ko'rsatishni ilmiy asoslaydi va uning munosabatini shakllantiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy pedtexnologiyalar, interaktiv ta'lim platformalari, mobil qurilmalar va dasturlar talabalarga interaktiv ta'lim dasturlari orqali mantiqiy va matematik masalalarni oson va qiziqarli usulda hal qilish imkonini beradi.

Virtual simulyatorlar: PhET Simulations, GeoGebra kabi simulyatorlar murakkab konseptlarni vizualizatsiya qilish va mantiqiy tushunishni yaxshilashga yordam beradi.

Interaktiv uslublar va faollashtiruvchi savollar: ma'ruzalarda talabalarga savollar berib, ularning fikrlashini va mantiqiy tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish. Bu savollar talabalarning qiziqishini oshiradi va ularning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Dialog metodlari: o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi muloqot orqali konseptlarni mufassal va mantiqiy tushuntirish. Dialoglar talaba fikrlarini rivojlantirishga va mantiqiy qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

Kreativ loyihalar: talabalarga mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun real loyihalarni bajarish. Loyihalar talabalarga muammolarni hal qilish, ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Keys-stadilar: talabalarni aniq holatlarni tahlil qilish va mantiqiy qarorlar qabul qilishga yo'naltirish. Bu metod ularning tahlil qilish qobiliyatlarini mustahkamlaydi.

Texnologik innovatsiyalar, masofaviy ta'lim: MOOCs va TED-Ed kabi onlayn platformalar orqali zamonaviy mavzularni o'rganish. Bu platforma va dasturlar talabalarga zamonaviy fan va texnologiyalar bilan tanishish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi.

Interaktiv vizualizatsiya: Tableau, Microsoft Power BI kabi vizualizatsiya instrumentlari orqali ma'lumotlarni tahlil qilish va mantiqiy tahlil qilish.

O'yinlashtirish metodlari: ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini qo'shish orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish. O'yinlar talabalarni faollashtirish va muammolarni mantiqiy yechishga yordam beradi.

Simulyatsiya va rol o'ynash: talabalarga turli ssenariylar asosida rollar berib, ularni mantiqiy qarorlar qabul qilishga yo'naltirish.

Talabalarning ta'lim yutuqlarini baholash texnologiyasi pedagogik tajribalar asosida ishlab chiqilgan va, asosan, yoshlarga yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish tamoyillarini amalga oshirishga qaratilgan. Bu texnologiyaning maqsadi ta'lim jarayonida nazorat bosqichida yoshlarga yo'naltirilgan tajribani rivojlantirishni ta'minlashdan iborat.

Pedagogik texnologiyaning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- yoshlarning bilimdan foydalanish ko'nikmalarini qanday darajada egallaganini va zamonaviy ta'lim maqsadlariga qanchalik mos kelishini aniqlash;
- yoshlarning o'z harakatlari natijalarini mustaqil baholash, o'zini nazorat qilish, xatolarini topish va tuzatish qobiliyatlarini rivojlantirish;
- yoshlarni muvaffaqiyatga undash, maktab nazorati va baholashdan kelib chiqadigan qo'rquvni yo'qotish, qulay muhit yaratish va yoshlarning psixologik salomatligini saqlash.

Bunday texnologiyalar ta'limning sifat jihatidan yangi bosqichiga o'tish imkonini beradi. Agar pedagog dars mavzusi va maqsadlari haqida ma'lumot bersa, bu talabalarda kognitiv qiziqishni yuzaga keltirishga hech qanday ta'sir ko'rsatmaydi. Yechimni izlash jarayoni ko'pincha tayyor bilimlarni taqdim etish bilan cheklanadi, bu esa sinfdagi barcha talabalarning materialni to'liq tushunishiga kafolat bermaydi.

Bugungi kunda pedagogikada muhim o'rin tutgan "obyektiv bilim" tashuvchisining asosiy vazifasi yoshlarni yangi bilimlarni ochishda tashabbuskorlik va mustaqillik ko'rsatishga undash va bu bilimlarni turli muammoli masalalarni yechishda qo'llash yo'llarini izlashdan iboratdir. Yechimni topish jarayonida pedagog talabalarni gipotezalarni ilgari surish va sinab ko'rishga undaydi, ya'ni bilimning "kashfiyoti"ni ta'minlaydi. Shu bilan birga, yangi rivojlanayotgan ta'lim muhitini yaratishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim rol o'ynaydi. Har qanday pedagogik texnologiya asosiy metodik talablarga javob berishi zarur.

1. **Konsepsiyalilik** – har bir pedagogik texnologiya belgilangan ilmiy konsepsiyaga asoslangan bo'lishi, ya'ni ta'lim maqsadlariga erishishda falsafiy, psixologik, didaktik va ijtimoiy-pedagogik asoslar bilan bog'langan bo'lishi kerak.
2. **Moslashuvchanlik** – pedagogik texnologiya tizimning barcha xususiyatlariga javob berishi, ya'ni jarayonning mantiqliligi, barcha qismlarining o'zaro bog'liqligi va yaxlitligini ta'minlashi zarur.
3. **Boshqaruv qobiliyati** – texnologiya diagnostik maqsadlarni belgilash, rejalashtirish, ta'lim jarayonini loyihalash, bosqichma-bosqich diagnostika qilish va natijalarni tuzatish uchun vositalar va usullarni o'zgartirish imkoniyatini ko'zda tutishi kerak.
4. **Samaradorlik** – zamonaviy pedagogik texnologiyalar raqobat sharoitida samarali bo'lishi, xarajatlar bo'yicha optimal bo'lishi va ma'lum bir ta'lim standartlariga erishishni kafolatlashi lozim.
5. **Qayta ishlash** – pedagogik texnologiya bir xil turdagi boshqa ta'lim muassasalarida va boshqa fanlarda qo'llanish, takrorlash imkoniyatini hisobga olishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi kunda ta'lim nazariyasi va amaliyotida ta'lim jarayonining ko'plab variantlari mavjud. Har bir muallif va ijrochi pedagogik jarayonga o'ziga xos, individual yondashuvlarni kiritadi, shu sababli ular o'zining maxsus texnologiyasiga mualliflik huquqi bilan himoyalangan deb hisoblanadi. Bu fikrni qabul qilish mumkin. Biroq ko'plab texnologiyalar maqsadlari, mazmuni, qo'llaniladigan usullari va vositalarida juda ko'p o'xshashliklarga ega bo'lib, umumiy xususiyatlariga ko'ra ularni bir necha umumlashtirilgan guruhlariga ajratish mumkin. Aslida, faqat bitta omil, usul, prinsipdan foydalanadigan monotexnologiyalar mavjud emas – pedagogik texnologiya har doim murakkab bo'ladi. Pedagogik texnologiyaning muhim jihati talabning ta'lim jarayonidagi o'rni va kattalarning bolaga bo'lgan munosabati hisoblanadi.

Bu yerda bir necha turdagi texnologiyalar mavjud: avtoritar texnologiyalar: pedagog ta'lim jarayonining yagona subyekti bo'lib, talaba faqat "obyekt" sifatida qabul qilinadi. Ular maktab hayotining qat'iy tashkil etilishi, yoshlarning tashabbus va mustaqilligini bostirish, talab va majburiyatni qo'llash bilan ajralib turadi.

Didaktik texnologiyalar: talabning shaxsiyatiga yuqori darajada e'tibor berilmaydi, pedagog va yoshning subyekt-obyekt munosabatlari ustunlik qiladi, o'qitishning ta'limdan ustunligi va didaktik vositalar eng muhim hisoblanadi.

Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar: bolaning shaxsiyati butun maktab ta'lim tizimining markazida bo'ladi, uning rivojlanishi va tabiiy imkoniyatlarini amalga oshirish uchun qulay, ziddiyatli va xavfsiz sharoitlarni ta'minlaydi. Ushbu texnologiya bolaning shaxsiyati nafaqat mavzu, balki ustuvor mavzu bo'lib, ta'lim tizimining maqsadi hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik texnologiya va ta'lim texnologiyasi ko'pincha sinonim sifatida ishlatiladi, chunki "ta'lim" atamasining zamonaviy talqini shaxsiyatni tarbiyalashni ham o'z ichiga oladi. Umumiy ma'noda, pedagogik jarayonni texnologiyalash uning rivojlanish tendensiyasi bo'lib, o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan va yoshlarning rejalashtirilgan ta'lim natijalariga erishishini kafolatlaydi. O'qitish texnologiyasi o'rganish nazariyasi va uning amaliy amalga oshirilishi o'rtasidagi bog'lovchiga o'xshaydi. Nazariy bilimlarni ta'lim jarayonida foydalanish uchun texnologiyalash pedagogik muammolarni hal qilish vositasiga aylantirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh. M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017.
2. Jo'rayev R. X. Ta'limda interfaol texnologiyalar. – T.: Sano-standart, 2010.
3. Qosimov A. A. Innovatsion ta'lim usullari. – Samarqand, 2021.
4. Yo'ldoshev J. G. Ta'lim texnologiyalari nazariyasi. – Toshkent, 2019.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.